Voorstel aan college en raad

Nummer:	02430000194051
Datum:	4 oktober 2024
Opsteller:	I.M. van der Graaff
Portefeuillehouder:	Wethouder W. Mazier
Onderwerp:	Septembercirculaire 2024

Het college van B&W besluit:
Kennis te nemen van de septembercirculaire Gemeentefonds 2024 en de effecten te betrekken bij de tussentijdse rapportage 2024.

Inleiding
Op 17 september jl. is de Septembercirculaire Gemeentefonds 2024 verschenen. Deze circulaire is gebaseerd op de Miljoenennota van het rijk en bevat nieuwe ramingen over de algemene uitkering uit het gemeentefonds. In deze circulaire is de vertaling van het hoofdlijnenakkoord verwerkt. De aangekondigde opheffing van specifieke uitkeringen en overheveling hiervan naar het gemeentefonds is nog niet verwerkt. Verder zijn er geen significante veranderingen of aanpassingen die niet reeds waren voorzien of aangekondigd in de (advisering) van eerdere circulaires. Op de lange termijn biedt de circulaire geen financiële verlichting voor gemeenten en zelfs een licht nadeel.

<u>Wmo</u>
In de meicirculaire werd aangekondigd dat in de toekomst (een nader te bepalen deel van) de Wmo niet langer via de algemene uitkering van het gemeentefonds gaat, maar via aparte financiering. Hoe de bekostigingsvorm vanaf 2026 eruit gaat zien is nog niet duidelijk. Wel worden bij deze circulaire de door het rijk gereserveerde bedragen overgeheveld naar het gemeentefonds. Het gaat om € 75 miljoen voor 2026, oplopend tot € 300 miljoen in 2029. Het Harderwijkse deel wordt apart gehouden in de begroting voor deze taak.

<u>Besparingsverlies Jeugdzorg</u>
In de meicirculaire is de geraamde extra besparing van het rijk van € 500 miljoen voor 2025 komen te vervallen. In het hoofdlijnenakkoord is opgenomen dat de besparing van € 511 miljoen op jeugdzorg ook voor 2026 en verder vervalt. Dit is verwerkt in de septembercirculaire. In de begroting mochten gemeenten al rekening houden met de voorgenomen besparing en een lagere raming van de uitgaven. De effecten van het definitief schrappen zijn hiermee budgettair neutraal.

<u>Maatstaf Huishoudens met een laag inkomen met drempel</u>
In de decembercirculaire 2023 werden gemeenten verrast door de financiële gevolgen van de actualisering van de maatstaf Huishoudens met een laag inkomen met drempel. Deze onverwachte actualisatie heeft tot veel reacties geleid en BZK heeft laten onderzoeken wat gedaan kan worden om deze maatstaf stabieler te maken. Vanaf deze circulaire wordt een driejarig gemiddelde gehanteerd, wat de maatstaf stabieler maakt. Vanaf 2025 is het negatieve effect voor Harderwijk hiervan afgerond € 0,2 miljoen oplopend naar € 0,6 miljoen in 2028.

Kader
Financiële verhoudingswet, Gemeentewet en Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

Beoogd effect

Het informeren van het bestuur over de belangrijkste uitkomsten van de septembercirculaire Gemeentefonds 2024 en de effecten hiervan op de begroting.

Argumenten

1. De financiële effecten van de septembercirculaire 2024 zijn meegenomen in de tussentijdse rapportage 2024. Vanuit deze rapportage wordt de begroting 2024 en de nieuwe meerjarenbegroting 2025-2028 gewijzigd.

Financiën

In onderstaande tabel wordt weergegeven wat de bijstelling van de algemene uitkering voor Harderwijk is op basis van de septembercirculaire ten opzichte van de meicirculaire 2024 en het budgettaire effect hiervan op de (meerjaren)begroting. Daaronder wordt per onderdeel een toelichting gegeven.

Effect Septembercirculaire

bedragen x € 1.000

	Onderwerp	2024	2025	2026	2027	2028
	Septembercirculaire 2024	105.508	106.802	101.682	102.542	103.477
	Meicirculaire 2024	104.188	106.558	100.100	101.212	102.330
	Bruto effect Septembercirculaire	**1.320**	**244**	**1.582**	**1.330**	**1.147**
1	Taakmutaties (koppeling met beleidsterrein)	-526	-265	-414	-416	-575
2	Vrijval stelpost BTW compensatiefonds (BCF)	-500				
3	Vrijval stelpost bezuinigingen Rijk op jeugdzorg			-1.300	-1.300	-1.300
4	Mutatie stelpost volume ontwikkelingen			96	225	347
	Netto effect Septembercirculaire	**294**	**-21**	**-36**	**-161**	**-381**

(positief getal = voordelig; negatief getal = nadelig)

1 Taakmutaties (beschikbaar houden voor betreffende beleidsterreinen)
Onderstaand een overzicht van de taakmutaties.

Bedragen x € 1.000

Onderwerp	2024	2025	2026	2027	2028
Kinderopvang Sociaal Medische indicatie		14	14	14	15
Bijstand jongerennorm			-19	-20	-20
Indexatie Wmo demografie			175	345	507
Alleenverdienersproblematiek	80				
Faciliteitenbesluit opvangcentra	412				
Wet betaalbare huur	34	51	44	24	20
Openbare bibliotheken		146	146		
Participatie: afschaffen lage-inkomensvoordeel		54	54	53	53
Totaal taakmutaties	**526**	**265**	**414**	**416**	**575**

Kinderopvang Sociaal Medische Indicatie - De Sociaal Medische Indicatie (SMI) is een gemeentelijke regeling om gezinnen die geen recht hebben op Kinderopvangtoeslag, maar die ook niet in staat zijn de zorg voor hun kinderen volledig te dragen vanwege sociale of medische problematiek, een vergoeding te kunnen bieden voor het gebruik van kinderopvang. Door verschillende ontwikkelingen is de SMI budgettair steeds meer onder druk komen te staan. Hiervoor ontvangen gemeenten nu compensatie. Deze middelen worden gebruikt als dekking voor hogere uitgaven binnen de programmagelden sociaal domein,

Bijstand jongerennorm - Gemeenten kunnen vanuit de bijzondere bijstand een aanvulling op de bijstand aan 21-minners geven als hun ouders niet bij kunnen springen. Met het wetsvoorstel Participatiewet in balans wordt de bijzondere bijstand met ingang van 1 januari 2026 overgeheveld naar de algemene bijstand. De aanvulling op de bijstand is bedoeld voor algemeen noodzakelijke kosten van het bestaan en daarmee is de algemene bijstand het juiste instrument voor dit soort kosten. Daarom worden er middelen vanuit de algemene uitkering overgeheveld naar de algemene bijstand. Bij de opbouw van de begroting 2026-2029 wordt dit bedrag op het Buig budget gecorrigeerd.

Indexatie Wmo demografie - Met de VNG is afgesproken dat in de toekomst (een nader te bepalen deel van) de Wmo niet langer via de algemene uitkering van het Gemeentefonds gaat, maar via een aparte financiering. Afhankelijk van de gekozen bekostigingsvorm wordt een passende indexering onderzocht die ook rekening houdt met kostenontwikkeling en demografie/vergrijzing. Vooruitlopend op de uitwerking is een jaarlijkse tranche van € 75 miljoen vanaf 2026 oplopend tot € 300 miljoen in 2029 toegevoegd aan het gemeentefonds. Bij de begroting 2026-2027 zal dit als dekking ingezet worden voor hogere uitgaven binnen de Wmo.

Alleenverdienersproblematiek - Gemeenten kunnen financiële ondersteuning bieden aan huishoudens die als gevolg van de alleenverdienersproblematiek in 2023 en 2024 onder het bestaansminimum uitkomen. Gemeenten kunnen de gemiste huur- en zorgtoeslag compenseren vanuit de individuele bijzondere bijstand. De Tweede Kamer heeft verzocht om de betrokken huishoudens actief te benaderen. Met de VNG is afgesproken dat gemeenten dit gefaseerd oppakken. Gemeenten kunnen een lijst met vermoedelijk betrokken huishoudens opvragen bij het Inlichtingenbureau. Gemeenten ontvangen extra middelen om aan de betreffende huishoudens bijzondere bijstand te verstrekken. Deze actie is door Meerinzicht opgepakt. De middelen zijn ter dekking van hogere uitgaven bijzondere bijstand.

Faciliteitenbesluit asielopvang - In het faciliteitenbesluit is geregeld dat gemeenten die een opvangcentrum voor asielzoekers hebben, een uitkering ontvangen op basis van het aantal door asielzoekers bezette capaciteitsplaatsen. Harderwijk ontvangt voor 2024 een uitkering van afgerond € 412.000,-, gebaseerd op 800 opvangplekken. In de tussentijdse rapportage 2024 wordt het voordeel op deze uitkering meegenomen.

Wet betaalbare huur - Met de Wet betaalbare huur wordt de op 1 juli 2023 in werking getreden Wet goed verhuurderschap gewijzigd. Daarmee krijgen gemeenten de bevoegdheid om toezicht te houden en handhavend op te treden. Het Rijk stelt middelen ter beschikking om gemeenten financieel te ondersteunen bij de implementatie en uitvoering van het wetsvoorstel.

Openbare bibliotheken - In de periode 2023-2024 konden gemeenten een specifieke uitkering ontvangen voor het versterken van het lokale bibliotheekstelsel. Daarna zal een wettelijke zorgplicht voor gemeenten worden ingevoerd ten aanzien van de openbare bibliotheek. Voor het uitvoeren van deze taak zullen gemeenten een structurele bijdrage via het gemeentefonds ontvangen. In de periode tussen de specifieke uitkering en de invoering van de wettelijke zorgplicht ontvangen de gemeenten een decentralisatie-uitkering, om zich op de periode van de zorgplicht te kunnen voorbereiden.

Participatie: afschaffen lage-inkomensvoordeel - Het Rijk compenseert gemeenten vanaf 2025 voor de afschaffing van het lage-inkomensvoordeel (LIV) in de sociale werkvoorziening. Het betreft een bedrag per plek, daarom loopt de compensatie voor de Wsw na 2025 af met de afbouw van de Wsw. De middelen worden toegevoegd aan het WsW budget.

2 Vrijval stelpost BTW compensatiefonds

Als de gezamenlijke declaraties van alle gemeenten onder het BCF plafond blijven, wordt het verschil in het gemeentefonds teruggestort. Bij overschrijding van het plafond vindt er een uitname plaats. In de septembercirculaire wordt jaarlijks een voorschot verstrekt op de verwachte onderschrijding. In de meicirculaire volgend op het kalenderjaar volgt de definitieve afrekening. In deze circulaire bedraagt het voorschot voor Harderwijk € 1.126.000,- (in het bruto effect). In de begroting is een stelpost opgenomen van € 500.000,- voor verwachte onderschrijding. Deze stelpost kan vrijvallen.

3 Vrijval stelpost bezuinigingen Rijk op jeugdzorg

Het kabinet Rutte IV had besloten om te besparen op jeugdzorg, oplopend tot € 511 miljoen in 2027. Het nieuwe kabinet Schoof kiest ervoor om deze besparing te laten vervallen. De middelen worden in deze circulaire toegevoegd aan het gemeentefonds. Omdat wij in onze begroting voor deze besparing een stelpost hebben geraamd, is het budgettair effect neutraal.

4 Mutatie stelpost volumeontwikkelingen

Ten opzichte van de meicirculaire zijn de volumeontwikkelingen lager bijgesteld. In onze begroting is er vanaf 2026 een stelpost voor volumeontwikkelingen opgenomen. Deze wordt naar aanleiding van de mutatie naar beneden bijgesteld.

Nagekomen informatie na verschijnen circulaire: Het CBS heeft afgelopen zomer de volume bbp-ontwikkeling over de jaren 2025-2028 naar boven bijgesteld, maar dit is abusievelijk door het rijk niet meegenomen in deze circulaire. Daarmee is het accres te laag berekend. BZK heeft aangegeven dit te corrigeren in de meicirculaire 2025. Hoe groot de bijstelling is, is op dit moment nog niet bekend.

Bijlagen

1. Septembercirculaire Gemeentefonds 2024